

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ:

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.
Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ПОЗДРАВ.

У самоћи овој немој
С којом младе дане трајем,
Ја се сећам тебе злато,
Што ми надом среће дајеш!

Колико сам само пута
Упитао сунца зраке:
А да ли сте ви обишли
Лепе дворе моје драге?

Па кроз нему тишину сам
Тајанствене чуо гласе:
„Српкиња је увек добра,
„Врлине је српске красе;

У Турији 1893. год. 31. дец.

„Са молитвом српском она
„Дочекује ново лето,
„Бога моли да у њему
„Име српско буде свето!“ . . . .

Даље с бедом, узвикн'о сам,
Лепшој срећи идем сада,
Новим летом оживеће
И у делу моја нада! . . .

Поздрављам те нова срећо,
Поздрављам те нови году,
Донеси нам што нам треба,
Роду слогу и слободу! . . .

Јов. В. Медурић.

СРПКИЊЕ!

Долазимо Вам поново с једном молбом, која није нова и коју смо већ више пута понављали.

Сад кад почињемо нову годину, мислимо, да је и најзгодније и најбоље, да нашу жељу опет изнесемо.

Немојте се плашиги, не тражимо ми од Вас бог зна какве жртве; не иштемо,

што се не може дати; ми тражимо само добре воље, нешто родољубља и мало милости за сиротињу нашу.

То су, видите, мале жртве. Знамо ми, да све Ви имате и добре воље и много родољубља и пуно милости за своју слабију и сиромашнију браћу и да радо принашате и веће жртве на олтар своме роду;

ал знамо и то, да млога Сркиња не зна, како и на који начин да с малом жртвом учини млога добра.

Ми то знамо, па за то и долазимо, да Вас ослободимо тих неприлика и да Вам кажемо, како би се та добра Ваша расејала у обилнијој мери и допрла и у оне кутове нашега народа, који су из скромности затворени од Вас, а којима би Ваша милостива рука отрла млогу горку сузу и разведрила млогу забринуту главу.

Па знате, како ћете Ви то с мало жртве постићи?

Удружите се!

То је, видите, наша молба, коју управљамо на милостива срца наших матера и сестара у Сомбору, Панчеву, Земуну, Загребу, Осеку, Мостару, Котору, Мокрину, Ковину, Црпаји, Задру, Спљету, Книну, Паланци, Сенти и свуда где нашег народа и наших матера има, које се још нису удружиле, а у којима исто тако милостиво и родољубиво срце куца као и у оних матера и сестара у Новом Саду, Сентомашу, Суботици, Сри. Бечеју, Ади, Кикинди, В. Бечкереку Вршцу, Белој Цркви, Тур. Бечеју, Сегедину, Меленцима, Митровици, Руми, Вуковару, Даљу, Дубровнику и Сарајеву, које су већ основале оваке задруге, и које удруженом снагом помажу малишма нашим, да полазе школу народну и забавиште те да им срце облагороче а ум просвете. Оне одавна већ утиру сузе бедним и невољним, олакшавају тешке беде сиротињи нашој, коју нам је Бог послао, да нам куша срце и испитује вољу, у колико је склона да врши божију правду, па да нам може о суђеном данку рећи: „Идите у царство моје које је приуготовљено за вас, јер кад сам био гладан, нахранисте ме, кад сам био наг, оденусти ме, кад сам био стран, примилисте ме у дом свој!“

Удружите се сеје и матере! па пођиге трагом својих сестара из деветнаест оп-

штина које од 10 и 20 година знатно помажу своју сиротињу и стичу себи блага признања овога света и вечну кућу божије милости на ономе свету.

Удружења ова, имају за наш народ, и велике моралне вредности, јер се тако Сркиње наше духовно уједињују, по делу упознају једна другу храбре и одушевљавају за опште народне интересе, а путем овог заједничког овог листа и разговарају, духовно и морално усавршавају и прате тако покрет женског питања код напреднијих народа, те добију прилике и подстакне, да размишљају и пресуђују свој друштвени положај, о коме се данас почиње водити велика и озбиљна реч и на првим европским парламентима.

Све би то така удружења сазнала, пратила и у својим члановима заинтересоваће будила, те би тим и морална страна наших дичних Сркиња корачала на виши степен друштвеног положаја

Наше сестре у Србији имају већ од 20 и више година таку женску задругу која је народу и браћи својој у време невоље и зала била прва помагачица; онда, кад се синови и браћа наша 1876—8. и 1885. враћали са бојишта изнурени, крвљу обливени, и кад ни прве лекарске помоћи није било, онда је женска задруга, на челу своје заштитнице Краљице Наталије, прва пружила завоје и понуде српским рањеницима, те их и данас благосиљају, јер су оне својом благотворном установом млогу српску главу спасле од пронасти и одржали ситној дечици хранитеља и заштитника.

Таке прилике могу и за нас овамо наступити, па је потребно, да се што више удружимо и да с мирном душом чекамо судбу, која нас суслела буде.

У то име, честитамо Вам, миле Сркиње, на свима крајевима, нову годину, у пуној нади, да ће нас на крају 1894. год. бити више у венцу удружења Сркиња! Сретно да Бог да!

СРПСКА МАЈКО УЗДАМО СЕ У ТЕ!...

Ко ће Србу да подигне храм
Златне среће умрлога доба.
Што их сруши и расу у таме
Братска мржња, сујета и злоба?;
Ко ће опет да засади цвјетом
Перивоје домовине миле?
Ко ли лучом крунисат је светом,
Уздигнути на небеса силе?
Ко ће густе разагнати тмине
Што јој тугом свете чело муте?
Ко ће опет да је слави yine? —
Српска мајко уздамо се у те! ..

У том часу, кад мрске злоковце
Триумф диже и вјенце им плете,
Кад се душа продаје за новце
А умире зрак истине свете;
У том добу, кад се бесрам буди
И поворке пакленије змија,

У Мостару 13. нов. 1893.

Кад узору лаж и подлост суди
А невиност грешна сабласт вија.
Ко ће нама нове наде дати
И мелемом видат ране љуте?
Ко ће народ да сложи, да збрати? —
Српска мајко уздамо се у те!...

О, ти мајко, српска мајко мила,
Гаји, негуј соколове миле,
Нек Српчићи буду роду крила
Што ће с нова вјеру да запале!
Разбуди им младалачке груди
Чистим жаром родољубља света,
Нека буду узори и људи,
Нек су чеда орловскога лета!
Нек се вину душом у висину,
Куда тебе свете жеље воде, —
Па да Србу љепши данци сину,
И ускрене мртви Бог слободе....

Алекса Ристов Шантић.

НЕШТО О НАМА!

Ајте нам добро васпитане матере,
па сте нам дали и добар подмладак!"
Ето и данас сам био срећан,
прочитати масним словима наштам
пану такову реченицу. И многи други ће
је прочитати па рећи: ово је лепо! А зар
има икога, ко би смео рећи, да то није
лепо, та зар нас има и таквих, који не же-
лимо, да су нам матере добро васпитане?
— Нема! Та како би могао човек тако
скучен бити, да не сме ни добра желети!
— Сваки то жели, и мени се чини, да
горња реченица само помоћу жеља и из
бија на површину; ал шта имамо од жеље?
Ништа?

Жеља је само онда добро дошла, кад
се она у нама тако одомаћи, да сав свој
живот улажемо за њено остварење, или
будимо блажији па рецимо: жеља је онда
добро дошла, кад свом снагом на оства-
рењу њеном порадимо. Ко има користи од
неостварене жеље? Нико!

Жеља, да добијемо добро васпитане
матере, заиста је племенита, јер бих онда
имали и добро васпитан подмладак. Та жеља
није појединца, она је општа, и кад се
запитамо: да ли се радило код нас на
остварењу те жеље, добили би врло не-

повољан одговор, те би један другог кри-
вили за неуспех, ал за то опет нико не би
крив био. Ми умемо много желити, ал врло,
врло мало смо жеља остварили. Милион
жеља имадемо на артији — ал у делу
приведених — ни мало или врло мало, па
и данас мало их остварујемо, кад се баш-
каримо у овом деветнајестом веку са мно-
гим фразама (јер одиста наше жеље и нису
ништа друго) којима бомбастично хоћемо
да откријемо наше родољубље, те да после
можемо прстом упрети на мртву артију
те довикнути: прочитај шта сам рекао и
писао! А кад га упитамо, шта је *остварио*
онда видимо, да није — *ништа!* — но
пређимо на горњу жељу.

Узвиком горњим не тражимо само, него
још и признајемо, да васпитање наших ма-
тера сарамерно не стоји добро, признајемо
за то, што тражимо, а кад се што тражи,
знак је да га немамо. Ко би тражио но-
ваца у зајам кад има!

Ми желимо добро васпитане матере, а
кад погледамо како васпитавамо оне, које
ће да буду будуће мјке, онда видимо,
да на делу ништа не радимо, него да смо
на жељи јунаци! Или реците, да ли ми
наше Српкиње васпитавамо онако и у оном

духу, који би нама и нашим народносним потребама одговарао? Не! Срећа нашег подмлатка нам је увек на језику; ну на остварењу те среће врло мало ми радимо, што нам је сведок и тражење „добро васпитаних матера!“

Но имамо и таквих жеља, на остварењу којих свим могућим силама радимо. Једна таква је жеља и та, да су нам мајке за тим, да им љубљена јединица говори који други језик, те да би тим показала своју светску израженост. За постигнуће тог „светског“ изражавања шаљу нам се младе Српкиње у клостере. Сиромашније подражавају бојатијим, те и оне теже за кластером. Ја сам бар сто пута чуо оваку похвалу о Српкињи девојци: „Господине, против те девојке не може нико ништа рећи, „васпитала“ се у кластеру а прочитала је сијасет немачких књига“. И заиста у друштву се она показала као „хох нобл“. Њој је сиромашан српски језик да се на њему изрази, она ти сваку другу реч туђу употребљује. Столови те „васпитане“ *Српкиње* пуни су књига — ал немачки! Њој је српска књижевност сиромашна — а не зна је?

Маленкост! Којешта! — рећи ће ко. — Не! Није! Будите уверени, да мали узроци рађају велике последице! Ја у томе употребљавању страних речи видим омаловажавање свога језика, у куповању туђих књига видим омаловажавање и нехат према својој књижевности, коју смо

ми дужни свим силама потпомагати: — Ал кад таке Српкиње имамо, не можемо се надати, да ће оне умети омилити своје породу српски језик и српску књижевност, по ономе: „што је дикла навикла!“

Погледајте наше имућније домове. У сваком том дому видићете по један стран лист. Цена му је велика и кад хоће да га похвале, рећи ће; то је најскупљи немачки лист! И тиме су и критику изrekli. Понудите им српски лист, он им је скуп, или ће рећи: волијем за те новце држати немачки, па бар знам шта читам! Ја, драге Српкиње, из искуства говорим, то је жалосна истина, о којој сам се не једанпут, но бар педесет пута уверио.

Имамо ми за наше женскиње ето „Женски Свет“ па зашто не би могао он бити украс српске куће! Истина и њега бих требало наши књижевници морално боље да помажу, јер и они траже добро васпитане матере, па би у реду било да и на остварењу томе пораде, — но надајмо се, да ће си они томе радо одазвати, само наше женскиње нека се одазову са материјалном помоћу.

Драге Српкиње! Ја вам овде — рећи ће те — очита буквицу. Не, није. Руку на срце, па признајмо, да нас има таквих, те свим могућим силама тежимо, да све оно исправимо, што не ваља, а то ћемо онда моћи, кад искрено признамо наше махне, и њих се клонили будемо.

Турија.

Јов З. Медурић.

НЕКАД И САД.

(РАСМАТРАЊА УЗ МЕСОЈЕЂЕ).

Кад у данашњем добу погледимо око себе, свуда ћемо скоро опазити како се прилике изменуле, цео друштвени живот добио је сасвим други облик. Не морамо се тако далеко винути у прошлост, не морамо уздизати и уздисати „старо, добро време“, треба нам врло кратка прошлост, па да при срањивању увидимо, како је све другчије постало.

Ко није слушао приповетке од својих старијих, како се у њино младо доба

живило, како је свет био друкчији, отворена срца, у пријатељству искрен, како се врлине поштовале, како се у невољи помагало. Ко није све ово слушао, велим, а при том му није на ум падало, какав је данашњи живот, лицемерство, притворност, окорелост, и све остале модерне врлине.

Благодаран би посао био побележити и описати све ове особине данашњих људи, а још благодарнији посао би био то за каквог друштвеног психолога, да им изнађе

узроке и путеве, како се оне развиле и у данашњем друштву нашем одомаћиле.

Није ми намера то овде ни покушати, него ћу овде само да разгледам једну прилику, из које се можда може читаво друштво најбоље проучити.

Овде мислим забаву. — Или зар није забава та прилика, у којој се од свечаног расположења и душевне ведрине не даде прикрити све оно, што би се у другој прилици можда дало прикрити, кад смо одмеренији, хладнији, кад имамо каде да размишљамо.

Кад велим забава, онда ту мислим сваку ону прилику, где се веће или мање друштво искупило, да у расположењу и весељу проведе по који час, да стресе своје посведневне бриге. Ту мислим дакле беседе, игранке, венчиће, сѐла и све остало, што је овоме слично.

Па како приповедају наши стари, како су оваке забаве одржаване у њино младо доба? Да чујемо једну стару госпођу, шта о томе приповеда:

„Кад сам ја била млада, Боже како је све то другчије било него што је сад. Како смо се ми провађали на забавама, а гле како је сад! Читаво једно место било је као једна породица, сви се познавали и били најбољи пријатељи, па кад је дан забаве, као да дунеш у рог, ево их сви, читаво се место искупи. Ми девојке смо живеле све као сестре, није ту било злобе и зависти, него смо се радовале туђој срећи. Ал није то онда ни коштало толико, кад човек оде на забаву као сад, јефтине беле хаљине две три пантљичице, то ти је све. Нисмо се ми онда надметале, која ће се лепше и скупоценије обући, јер ми смо ишли на забаву да се проведемо, а не да показујемо своје богатство и да се надмећемо у хаљинама. А да ћемо се добро провести, то смо ми девојке већ у напред знале. Младићи у оно доба су долазили на забаву ради саме забаве, долазили су да се и они с нама заједно проведу, да играју, да нас, девојке, позабаве пријатним разговором. И они су своју дужност увек похвално испуњавали. Није то било ниједног младића, да је засео за астал да пије; астали су били само за ста-

рије људе, где су они опет на свој начин у шали и песми проводили време. Не би се онда нашао ни пошто ни један младић, који би пристао у друштво наших старијих, да седне да пије, јер би то била срамота за њега.“

„Кад би која страна девојка к нама на забаву дошла, била она у нашем месту позната, или не, младићи су за своју дужност сматрали, да са своје стране све учине, да се така гошћа тако пријатно позабави, као да је у свом рођеном месту. Та онда није стала целог вечера од игре, и тиме се младићи као нешто и поносили, да им гошћа приповеди код куће, како се у нашем месту провела.“

Ова поштовања достојна госпођа знала би нам још много приповедати о томе, како се у њено младо доба млад свет забављао, али је и оволико доста, да нам јасно упадне у очи разлика, како је било некад, а како је сад?

Како је сад баш време месојеђама, неће бити згорег, да завиримо мало у дворану једну, где се баш приређује сјајна игранка.

Све је ту лепо удешено и сјајно намештено; силна светлост и сјај не да у себе гледати, у дворани је метеж од силног света, све богато изоблачено.

Музика свира; младићи се скупили у сред дворане као збијено клупче и разгледају, кога има на забави. Матере седе у наоколо са својим кћерима. Сви нешто сад ишчекују. Сад ће тек један одважан младић да пође из гомиле и да замоли једну играчицу. Обигра једанпут у наоколо, и како види у игри, да је он сам имао те куражи да наочиглед целе публике обигра дворану, брзо оставља своју играчицу, па тек прискочи опет у среду, хвалећи Бога, што се опет налази на неутралном земљишту.

Свира музика, свира, ал бадава! Наћи ће се још по гдекоји, који ће можда и свог друга замолити да игра, бар да није сам, па то тако иде „сваког сата по једну кафену кашику.“ Нека запетост, нешто усиљено, иде све са натегом, док се на послетку један по један играч не извуче у сигурно пристаниште астала, па тамо

између чаша извирује, и са чуђењем посматра она два, три пара, што усамљени по дворани играју.

Човек би мислио, да ти младићи за то не играју, што нису познати са играчицама (ма да их ни то не би могло извинити), али кад свирка напослетку стане, и играчице се почну по дворани шетати, они један по један долазе и придружују се њима.

Том приликом ћемо одирилик омакве разговоре чути.

„Зашто господине не играте?“

„Знате, госпођице, ја окретне игре никад не играм.“

А кад би истину хтео да каже, ваљало би, да је његов одговор: „Јер не знам играти“

Пролази друга група.

„Мени се чини, господине, да ви већма волете код астала седети, него да играте?“

„Драга госпођице, ја игру остављам млађима од себе, то је за њих, ја сам већ матор за тај посао. [Та за Бога, има му већ 24 године!]

Већина пак младића стоји опет у сред дворане, и посматрају мимо пролазеће госпођице, као да би хтели из одеа да прочитају, каква је која „партија.“

Но овде морамо у нечем бар извинити младиће, што се тако тешко одваже, да приступе једној или другој играчици, било у игри, било после игре. Тешко ономе, ко приступи и замоли коју играчицу да игра, или се усуди, да проговори с њоме коју реч; биће сутра одмах: „Знате л' шта је ново? Н. Н. узима ову и ову. Знате сви су већ на забави синоћ то говорили. То је свршена ствар.“

Сад извол'те, играјте.

Дабогме, да је ово постало баш усљед кривице младића, што се неће наћи ни један, који би са свима редом играо, него сваки мисли, да се за цело вече наиграо, ако узме једну играчицу, па једанпут обигра.

А шта да кажемо за девојке, које су из страног места дошле на забаву, са уверењем, да ће се ваљда у страном месту боље провести, него код куће. Свака ће се у почетку забаве већ разочарати. Нема

ту сад обзира, да се пази на гошће, младићи данашњи неће да се трупкају, док не дознаду, каква је „партија“.

А кад би знали ти младићи, са каквим ружичастим погледом и мислима долази девојче на забаву, кад би знали, колико је можда и материјалног напрезања од стране родитеља учињено, само да им женско дете добро проведе на забави, кад би све то знали, велом, онда би им савест можда сасвим другчије испуњавање своје дужности диктирала, не би тако блазирано гледали у овај свет.

Јесте, играње све више изилази из моде, а младић, који хоће да покаже, да са духом времена корача, не може се дабогме по дворани вртити, да тиме можда код својих другова и подсмех навуче, или да покаже тиме, да је од старог шлога. Млађи виде од старијих, па тако је дошло време, да многи младић држи играње као нешто, што није ни мало паметно, па у детињству и не научи, а на забави тек неће учити! Отуд онда онај стереотипни изговор „ја не играм“.

Не треба ни мало да се чудимо, што ће по гдекоји младић после забаве, па којој је стојао у сред дворане, седио за асталом, и гледао како други играју, рећи сутра дан својим друговима „ала сам добро провео синоћ на забави“. Та он другчије и не зна, он себе не сматра саучесником забаве, већ само као гледаоца, а за то је довољна множина света, па да се он наглед и добро проведе. Не пита он, и не брине се о томе, како се играчице провеле, не мари он, што су играчице са том намером дошле да се изиграју, — све он то не мари, он се добро провео и седећи.

Заиста човек не зна шта ће да каже, гледајући са каквим великим трошком су скопчане садашње забаве а како мало одговарају своме називу и цели, како се на њима човек мало, тако рећи никако, забавља. И то није појава једног места, не бивају забаве таке у једном месту, него је то појава општа, са свију страна се чују тужбе оваке врсте.

Док су некад девојке ишле веселе и радосне на забаве, данас иду са неком

зебњом, са неком дисхармонијом у срцу. И то се онда обично и не откриви чи тавог вечера.

Млсга ће удата госпа рећи сад после забаве: „О, фала Богу, што сам удата, јер то је паопако, како се сад сироте девојке провађају на забавама. Ја бих већма волела седити код куће“.

Па као што играње код мушких све већма излази из моде, тако ће и забаве,

на којима се игра, ако овако и даље остане, изаћи из моде, јер игранка, на којој се не игра, нема смисла. Ваљда ће ти младићи, који тако не маре да играју, измислити какву другу забаву, која ће заменити игранке! Али ја мислим, да ће им се девојке захвалити на свакој врсти забаве, на којој се не би играло. Нека се забављају сами!

Тако им и треба!

Ла --.

ДОПИСИ

Вуковар 18. децембра 1893.

Много времена прође од кад читалице „Женског Света“ не чуше о нашој Задрузи. Узрок је томе тај, што сам очекивала, да ће моја посестрима Нада ту дужност савестније обавити; но како се сво и ова година крају приближила, без и једне вести о нашој задрузи, то ми допустите да бар ја одавде коју проговорим.

Наша Задруга је материјално добро напредовала, што ће и извештај у главној скупштини показати. Наше сироте су добијале редовну потпору као и до сад, па и школска потребна деца беху и ове године топлим хаљиницама и добрим ципелама обдарена. Осим тога скупљено је, заузимањем задруге, 63 фор. и неколико новчића погорелцима у Ловри.

Па и неприлике је имала наша Задруга и то велике, а то је тужба госп. Милана

С. Николајевића. Год. 1891. даван је на задружној забави „Бангалоз“ превод истог господина, па како погрешком, не знам чијом, би заборављено заискати дозволу, да би се исти комад престављати могао, тражио је Госп. Николајевић 150 фор. одштете. Наравно, да се Задруга није могла опријатељити са тим захтевом и била је принуђена узети браниоца. Парница још није готова. Исти Господин је у толико изгубио што би досуђено, да се деле трошкови; по бранилац задруге, госп. Алекса Рогулић, апелирао је. Ми се надамо, да ће се парница свршити добро по Задругу Јавићу резултат чим се парница сврши.

Сад је на дневном реду спрема за забаву; ужи одбор је изабран, и надати се је, да ће и ова као и досадање забаве материјално и морално испасти добро. Идемо да видимо.

Вера.

СВИМА ПОШТОВАЧИМА САВЕ ТЕКЕЛИЈЕ.

Познато је српскоме свету, да су се летос састали некадашњи питомци бесамртнога народног добротвора Саве Текелије у Новоме Саду, да се поразговоре о томе, како да изнесу на видик знак свога дубокога поштовања и своје најтоплије захвале према своме и народном меценату Сави Текелији.

На том је састанку решено, да се пре свега састави и на свет изда једна лепа и велика Споменица у облику књиге, у којој ће се изнети све, што се зна о Сави Текелији, како би се тиме освежила и раширила слава његова у васцелом народу српском, како би се унело име и значај његов и у најмањи кутић, у којему Србин живи, јер би та књига Савина и о Сави имала да

продре у сваки крај, у сваку општину српску, те да приповеда врлине и доброту душе Савине, да и потомцима нашим изнесе у целини заслуге његове по народ српски, те да сваки Србин и свако Српче научи ценити добротинства његова, да им се име Савино удуби у срце и у душу и да се слави и уважава до потоњих времена.

Књига би та у лепоме и угледном облику имала да прибере и изнесе сав рад Саве Текелије, што га је он вршио у корист народу своме а уједно и да истакне, каквим је плодом до сада тај рад уродио, и да изнесе скупљено у једној збирци све, што је о Сави писано и говорено од почетка до данас.

Према томе би распоред те Споменице, као

што је „на састанку Текелијних питомаца усвојен и у седници изабраног одбора за извршење тога посла удешен, требао бити овај:

I. Увод.

II. Животописи Саве Текелије, сви који су до сада штампани и који се буду још написали, док ова Споменница не изиђе.

III. Аутобиографија Саве Текелије. Рукопис, који је после смрти Савине нађен и штампан у „Летопису“ Матице Српске.

IV. Књижевни рад Саве Текелије: а) „Римљани у Шпанији“ са предговором Савиним и његовим примедбама уз тај превод књиге Уатсонове. (Изишло год. 1805.); б) „Једнога Арађанина начертаније оснoвања за обученије српске дѣце у Араду уредити се имѣјуца, Арадскомъ обществу поднесено. (Изишло у Будиму године 1798.) в) Писмо Саве Текелије Лукијану Мушицком у стиховима. (Штампано у „Јавору“ за г. 1878. стр. 336). г) „Сваком своје“ из Срп. Нар. Листа за 1842. д) Ако се нађе да је још што писао.

V. Govop Саве Текелије на сабору 1790. Разјашњење ондашњих прилика.

VI. Песме и оде разних песника певане у славу Сави Текелији. Из старијег и новог доба.

VII. Govopи њему посвећени и у разним приликама говојени.

VIII. Различите белешке о Сави у старим и новијим листовима.

IX. Анегдоте из Савиног живота.

X Рад Матице Српске под председништвом Саве Текелије и однос Саве Текелије према „Матици“

XI. Писма Саве Текелије и збирка других њему писаних писама.

XII. Списак свију питомаца Текелијних од почетка до сада, њихови кратки животописи (у колико је то могуће) и какав су положај заузели у народу.

XIII. Рачуни свију његових заклада. Стање тих фондова онда, кад их је основао и садање. (Тестамент и писмени завештаји).

XIV. Шта су странци писали о Сави Текелији.

Овај распоред, који је за први мах овако удешен, моћи ће се и изменити, односно допунити, ако се то у течају приређивања буде за добро нашло. Редакцију те Споменнице примио је на себе одбор, што је на летошњем скупу Текелијних питомаца изабран и коме је то поверено. Но наравна је ствар, да одбор тај не би био у стању дело ово потпуно извести без помоћи других поштовача великога добротвора Саве Текелије, и то не само питомаца Савиних, него и свију оних синова народа српског, који су позвани, да к слави имена Савиног што допринесу. С тога се овај одбор обраћа овим на све поштоваче Саве Текелије са молбом, да се за ову ствар заинтересују, те да се потруде, да уредништво Савине Споменнице у раду му својеки потпомогну.

Умољавамо дакле све књижевнике наше а и сваког родољубивог Србина, да у празним часовима својим потражи по старијим и новијим књигама, нарочито по старијим и новијим политичним и књижевним листовима нашим, по забавницима, алманасима и календарима, па онда по архивама и библиотекама међу рукописима и записницима, по годишњим извештајима (програмима) различних наших просветних завода и т. д. — све што се ма у ком погледу односи на великог мецената нашег Саву Текелију, ма то и најмања ситница била, а исто тако, ако би ко знао о Сави, што још нигде штампано није а прича се о њему, те да то што скорије достави овоме одбору, и то било да дотични лист или књигу пошаље, било да верно препише или ма само да назначи књигу или лист, у ком је што нашао, и да означи годину број и страну дотичнога извора.

Пошто ће се и чланови овога одбора бавити истраживањем таквих података, то да не би помагачи његови са стране више пута излишна посла имали тражећи и исписујући ствари, које су одбору већ познате, то ће овај одбор од времена на време износити на јавност списак оних података, који су му већ достављени, или које је сам изнашао, да би се поштовани помагачи његови знали равнати.

Уједно ће одбор изнети и списак свију оних књига и периодичних листова и алманаха из старијег и новијег доба, за које држи, да би их ваљало прегледати и у њима потражити податке из Савиног живота и деловања, а којих књига и листова нема овај одбор у потпуним годишњим течајевима, те да би његови помагачи могли у јавним или приватним библиотекама, које су им на дохвату, потражити та издања и проучити их у корист овога подухећа.

„Споменница“ Саве Текелије донеће и слике, које се тичу овога нашег неумрлог и великог Србина. Тако ће донети његов лик из разнога доба, живота му, колико се год буде таквих ликова нашло сачуваних. Осим тога слику његовог пештанског дома, а тако исто потражиће одбор друге предмете, који се на Саву односе, и које би вредно било свету нашем и потомству пред очи изнети. Тако н. пр. гробницу му и што се год буде могло наћи и изградити. С тога молимо родољубе наше, да нас и у овоме својим саветима и извештајима потпомогну, пиљући на своје предлоге и фотографске или нацртане слике, за које би судили, да би их требало донети у овој „Споменници Саве Текелије“.

Сви такви извештаји и прилози молимо, да се шаљу члану одбора за издавање те Споменнице дру Илији Огњановићу у Новом Саду.

У Новом Саду, пред Божић 1893.

Др. Љуб. Радивојевић с. р.

председник у име „Одбора за редиковање и издавање „Споменница Саве Текелије“.

БЕЛЕШКЕ

ИЗ ШКОЛЕ.

Српска монашка школа отворена је у манастиру Опову 12. (24.) децембра 1893. г. на свечан начин. Том чину присуствовала је и Његова Светост Патријарх српски, а били су заступљени: богословија и две срп. вел. гимназије у Срем. Карловцима и Нов. Саду са својим изасланицима. За управитеља те школе постављен је Високопречасни архимандрит оповски г. Исак Дошеи.

Завод за сирочад. Кр. уг. министар унутарњих послова пријавио је земаљском сабору, да је намеран подићи 1894. г. у престоници завод за сирочад без оца и матере, што је сабор врло весело прихватио.

На фонд српске женске школе у Котору оставио је покојни Јоко Ивановић 2007 фор. и молио је у својој последњој вољи, да се њему придруже и други Срби. Тој жељи покојниковој одавали се ови родољуби и приложили: епископ которски г. Герасим Петрановић 200 ф.; Марко Стефановић у спомен покојне му мајке Анђелије: 500 фор.; гђа Јованка и гђица Ана Клакор у спомен пок. Ники Клаковру 300 ф.; Анета Стефановић у спомен себи и покојном јој брату Марку 300 ф. Слава оваким добротворима!

Одевање сироте школске деце. Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња задела је и ове, као и сваке године, преко 70 сироте женске дечице, поглавито обућом и издала је за то близу 170 фор.

Горњо-карловачка учитељска школа уписивала је ове школ. године само женску децу а уписала је у сва четири расреда 29 приправница, а затекло се још 27 приправника, те тако има тамо свега 56 приправника и приправница. Међу приправницама има две католичкиње и 1 јеврејкиња, остале су све Српкиње православне вере.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Живина наша има зими и на селу мршаву храну, јер домаћини не радо дају скупо зрно, да се свлачи с тавана, па да се живини даје. С тога су домаћице из Немачке нашле пут, како ће и без зрна држати и гајити своју живину. Оне сачувају све, што се скине са стола: мрве, а особито зелен, која се у чорбу (супу) меће и кува. Тако исто љуске (ал чисте, добро опране) од кромпира. То све помешају са нешто обична црна брашна и додаду ту мало соли и угоје своју живину.

Ваши (уши). Тешко је сачувати децу, да се од млађих не напуне вашију у глави, а ове се истребе најлакше, кад се коса опиша до главе, па се онда глава намаже јако сланом водом, или

испере јаким цеђем; неки намажу главе обичном машћу, у којој има помешано истучена семена од першуна, или намажу главе соком од бела лука, неки мажу и петролеумом, а неки ракијом и шпиритусом. Ако ово не помогне у једанпут, може се поновити и други и трећи пут; ал онда ће зацело угинути и ваши и гњици. Ово се обично чини у вече, пре спавања, а ујутру се пере и чисти глава.

Мраве да истребиш из собе, нудрума или усреме (шпајза). Помешај мало меда, ил сирупа, ил у води растворена шећера, са мало квасца од хлеба, па на препу остави тамо, где има мрави. Кад тога нестане, нестаће и мрави, јер је то за мраве отров. — Мрави се могу и живи похватати и потаманити. Намажи само тањир сланином ил медом пак им подметни; они се ту залепе, па не могу напоље.

РАЗНО.

Црногорска прослава. „Глас Црногорца“ јавља, да ће Црна Гора свечано прославити 1896 год. 200 годишњицу, како су Петровић Његуши примили у своје руке судбу овог гњезда српског. За ту прославу мисли се подићи на Цетињу образац првог митрополита из ове породице Данила I. и за то је расписан стечај од 50 талира ко направи најбољи нацрт за слику пок. Данила I. а 1000 талира ко напише најбољу историју Црне Горе за ово 200 година.

Забаве. Добили смо позив, којим приређују забаву:

а) сентомличка добротворна задруга Српкиња у корист своје благајне 2. (14.) јануара о. г. уз суделовање г.г. Ивана М. Поповића, Исидора Иванића, Милана Продановића, Јоце Пивничког, Бошка Кекића, Озрена Загориче, Паје И. Илића, гђе: Ружице Поповићке и гђица: Олге Манојловићеве, Миле Биримчеве, Милке Манојловићеве и Катиче Сремчевићеве. Улазна је цена 1 фор. од особе;

б) суботичка добротворна задруга Српкиња такође у корист своје благајне 22. јануара (3. фебруара) о. г. уз суделовање гђе Емилије Милоша Рајића судца код краљ. табле у Сегедину, гђице Сидоније Илићеве учитељке музичке школе у Београду; г. Фрање Гале учитеља музичке школе у Суботици, г. Јудла, хоровађе срп. читаоничког певачког друштва у Нов. Саду и неколико чланова срп. народ. позоришног друштва. Улазна цена од особе 1 фор. На каси 1 ф. 50 н.; мала галерија 2 ф., велика 1 ф. 20 н.

в) Дубровкиње Српкиње одржале су своју забаву 6. (18.) децембра 1893. г. опет у корист своје благајне.

г) *Српска вел. гимназија Новосадска* приређује и ове године о св. Сави 14. (26.) јануара о. г. у корист својим сирочашним саученицима, са улазном ценом од 1 ф. од особе.

Парастос. *Просветна Задруга Српкиња* у Ст. Бочеју приредила је својим негдашњим чланицама у суботу 18. децембра 1893. свечан парастос.

Нове Задруге Српкиња. Млађе Српкиње у Панчеву и све Српкиње у Загребу намерне су, да образују у својим местима добротворне Задруге Српкиња по примеру осталих својих се стара, те ћемо тако, у име божије, имати скоро 21 задруга Српкиња с ове стране.

Освећење српске православне цркве у Бечу обављено је 7. (19) новембра 1893. г. на

најсвечанији начин. Освећење је обавио черновички митрополит Силвестар Андрејевић у присуству самог краља и кесара Франц-Јосифа I., министра председника: грофа Виндишгреца и многих других великаша

У спомен пок. Јовану Бошковићу читан је у Нов. Саду у „Матици Српској“ у суботу 4. (16.) децембра 1893. г. говор г. Јована Борђевића, бившег министра просвете краљевине Србије; а

у спомен пок. Јовану Панчићу држао је о св. Николи 1893. г. Аугуст Каниц говор у научној академији мађарској у Будимпешти, где је била заступљена и срп. краљ. академија са г.г. Љубомиром Клерићем и Јованом М. Жујевићем.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

Новосадкиња.

Извештај

о забави Добротворне Задруге Српкиња Новосадкиња, држане 13. (25.) новембра 1893.

1.) Примаше:

а) од добровољних прилога:	ф. 342.10
б) од улазница:	— — — — — 352.
Свега:	<u>694.10 ф.</u>
2.) Издавање:	<u>290.50 ф.</u>
3.) Чист приход:	<u>403.60 ф.</u>

Добровољне прилоге дароваше ови:

По 10 фор: Гђа Јулка Радовановићка, гђица Ленка Дунђерска и Централни Кредитни Завод у Нов. Саду.

По 5 фор: „Српска Матица“, Високопречасни г. Иларијон Руварац архимандрит гретешки, велика жупаница гђа Викторија Флат, Емил Гаврила уредник „Заставе“, Српска Задруга за међусобно помагање и штедњу у Нов Саду, Ђока Петровић гардеробер, Чича Јовановић, Мила Радовановићка, Др. Иван Ивановић земаљ. посланик, Др. Шамо Вишонтаци земаљ. посланик, Др. Јован Грујић, Neusatzer Sparcassa, Георг Видицки конз. бележник, Теодор Хирш, Др. Теодор Мандић од Ривице.

По 4 фор: Анастасија пл. Мајна, Јован Таћић (Рума), Миша Матавуљ (Шибеник), Исидора Дунђерска (Сентомаш), Др. Влада Чобанић (Митровица).

По 3 фор: Neusatzer ung. Vorschussverein, Марија Вучетићка, Милева Вукићевићка, Лаза Милошев, Стеван Јевтић, Катарина Мијатовићка, Јелисавета Биорац (Рума), Гавра Плавшић (апот.) Душан Круић (Мостар), Др. Јован Шивић (Рума), Др. Петар Марковић (Земун).

По 2 фор: Анка Стефановићка, Frau Bernhard Fischer, Марта Кондорони, Марија Д. Јо

вановићка, Евица М. Шилића, Др. М. Полит, Blaz. Slavy, Вида Давидовац, Марина Завишићка, Orozdy, Младен Миловановић, Ј. Зијемијецки, Љуба Стефановић, Паула Георгијевића, Давид Турчић, Мита Кода, Таса Недељковићка, Krohn, Н. Н. Обриштар Барић, Јулка Јевтићка, Rabstern, N. Graus, К. Попадић, М. Мијатовић, Samuel Hay, Ваца Пушибрк, Мирослав Спајић (Митровица), Др. Лаза Секулић нар. подтајник (Карловци), Данчка Манојловић, Стеван Јовић уред. „Страже“, Др. Милан Поповић (Ст. Бечеј).

По 1 фор. 15 н.: Josef Sria.

По 1 фор: Катарина Досе Поповића, Mathilde Pressburger, Dr. Szabo Julie, Софија Пушибрк, Rohonyiné, Јелена Савић (Бела Лађа), Angela Kasovitz, Geiger Marie, Polak Therezie, Стеван Медурић, Charlotte Blau, Pauline Hirschel, Pauline Lövinger, Regina Fischer, Josefina Kistner, Rozalie Messner, Александра Врнчићка, Катица Нешковића, Вида Вулкова, Марта Станојевићка, Анка Павловићка, П. Георгијевић, Јелисавета Патшевићка, Др. М. Ђирић, Панта Јовановић трг., Ангелина Продановићка, Стеван П. Поповић, Нина Стерио, Moritz Lederer, Анка уд. Манојловићка, Љубица Велемировићка, Roth, Милева Бекићка, Schomann, Марија Максимовићка, Милева Вујичићка, Марија Васиљеска, Јелена Ђ Стојковићка, Катица Ђирићка (прт.) Др. Љубомир Радовојевић, Мита Јовановић (Кинђанос), Јован Чавић, Stumetz, Klein Popper, Nachtmann, Сава Стојковић ципелар, Марија Плавшићка, Ангелина Георгијевића, Mogan, Fülhkuka, Барачо, Marie Hoch Weiszne, Grosingerne, Kohn, Лакић, Паја Романовић, David Krausz, Josef Schindler, Roza Weisz, Krausz, Samuel Wagner, Димовић млађи, Коларовићка, Menrath, Софија Ј. Адамовић, Dr. Kasovitz, Zomboriné, Elisabeth Gyula, Anton Skrivan, Regényi, Ofner, Dr. Ofner, Љуба Вујатовића, Марија Костића, Хермина Берковића, Катарина Дера, Коста П. Мироса-

вљевић, Милица Нецкова, Марија Бичанска, Катица Чупић, Милица Брзаковића, Јован Јерковић, Geiger, J. Павловићева, Talamon Messer, Regina Heim, Танасија Јовановић, В. Fait, Ана Камбер, Nik, Dassing, Катарина Балта, Рокса Панаотић, Марија Поповића, Kathar, Seidel, П. Костић, Персида Бојшић, Марија Југумерска, Ана Турчић, Милица Зрнић, Софија Пејић, Нанчика Шилић, Dr. Canas, Antonie Resler, Јулка Нинковић (Сланкамен), Коста Михајловић (Жабал), Ferdinand Schateles, Јустина В. Поповића Катица пл. Новића, Max Jakob (Беч). Dr. Anton Blau.

По 60 нов. Јулијана Максимовића.

По 50 нов. Wittwe Lövinger, Н. Н. Јован Храниловић, Mudroh, Стеван Турчић, Brüll, Персида Маркуш, Marie Вајнај, М. Радонић, Наодовићка, Паја Михајловић, Јелисавета пл. Флора, Ст. Турковић, Филип Михајловић, Винокић, Ђ. Милутиновић, Милева Анчића.

Овом приликом нека приме најтоплију за хвалу нашу како прилагачи горњи, тако и сви суделачи, и редитељи и помагачи, па и мили посетиоци наши на указаној љубави и потпори.

У Новоме Саду 17 (29.) новембра 1893.

Одбор добротворне задруге
Српкиња Новосаткиња.

Сегединкиња.

Сегединска добротворна задруга Српкиња имала је о. г. две скупштинске и три одборске седнице. Прву своју главну скупштину држала је после св. Саве просветитеља српског 14. јануара 1893. године. У овим састанцима решавани су ови предмети:

I.) Прочитао се записник од 1892. године, и без примедбе је одоставен.

II.) Заменица благајкиње гђа Марија Јаникијевића предаје рачун од 1892. године, који гласи:

A) Приход	265 ф. 69 нов.
B) Расход	245 ф. 20 нов.

Остаје сувишак . . . . . 20 ф. 49 нов.

По строгом прегледању признаница, рачун је за правилан признат, и оставши 20 ф. 49 н. предаје се благајкињи да их у рачун за 1893. год. у приход стави.

III.) Председница изјави, да је по задружним правилима истекло 3 године изабраним часницама, и захваљује се у име своје на досадашњем поверењу; — то учине и друге часнице — и моли сл. скупштину, да бира себи нову председницу и часнике. — Скупштина признавши велике и неумрне труде и свагдашње пожртвовање у корист све задруге, принете од постанка ове добротворне задруге, једногласним решењем поново бира гђу Емилију Сремац за председницу, гђу Љубицу Радишићку за потпредседницу, гђу удову Елисавету Крестић за

благајкињу, а као заменицу гђу Марију Јаникијевићку; за перовођу, досадашњег Т. Јаникијевића; а за одборкиње бира: Анну Фирићаску, Евгенију Крестићку, Софију пл. Деспинићку, Милу Рајићку, Јулиану Милићку, Марију плем. Стратимировићку и Марију Јаникијевићку. Чланице су гђе: Тинка Селеш, Амалија Шрутук, Анна Савић, Ирина Недељковић, Марија Јеврић, Аранка Трифунац и Анна Поповић.

IV.) Из извештаја одборског, види се, да ова малобројна задруга Српкиња стоји као верни чувар, са својом личном председницом на овој крајњој тачци Србинства и бодро пази на своју ерпску народност, да не утоне у море туђинско. Њу доста потпомаже грађанство у том јер кад год се оне вину у грађанство, да за своје цели купе добровољне прилоге, увек се племенито грађанство лепо одазива. Нека им је и овде велика хвала!!! По гласу књижице броја 74519 има ова задруга у Сегединско-чонградској штедионици уложеног капитала 4558 ф. 20 н. ау вр. Од годишње камате троши се од части на нитомце и друге потребе. остало се капитализира.

V.) За учитељски конвикт у Н. Саду одређује се III рата за год. 1893 ћу да се исплати.

VI.) Гђици Султани Цијуковој из Вршца, на конзерваторијуму бечком одобрени су послати 10 фор.

VII.) Марији Јовановићки, која се у оскудном и бедном стању налази, плаћаће задруга за стан у тро-месечним ратама по 6 форинти.

VIII.) Пострадалој удовој Анни Веселиновићки одређено је 10 форинти; које благајкиња има поред признанице у расход ставити.

IX.) Чита се рачунски извештај „добротворне женске задруге“ за потпору сиротиње у Митровици за год. 1892-гу. Узима се на знање.

X.) Чита се позивница „добротворне задруге Српкиња“ Вршчанкиња, која приређује у славу десетогодишњег рада и опстанка вечерњу забаву у недељу 24. јануара о. г. Радосно узима се на знање и има се тога дана брзојавно поздравити 10 тогодишња свечаност.

XI.) Чита се позив В. Кикиндске „добротворне задруге Српкиња“ на своју 20 годишњу свечаност и друштвену прославу, која је приређена лицем на Турђев дан т. г. са извештајем о двадесето годишњем раду задруге. — Са особитом радошћу примивши овај поздрав и позив — поред највеће жеље гђе председнице — не може, на жалост, ни она ни друге због слабости и болести, отићи на прославу, те је решено: да се на дан светковине има брзојавним путем изјавити: Сестрински, љубезни поздрав и радост на двадесетогодишњем раду и срећном успеху, како сл. в. кикиндској добротворној задруги Српкиња, тако и њеној врлопоштованој и неуморној личној председници.

XII.) На послетку се изабрале чланице, које ће у корист друштвене благајне купити по гра-

ђанству добровољне прилоге за ову годину и то само у унутрашњем округу, и примиле се тога трудног ал племенитог посла гђе: Аранка Трифунац и Марија Јаникијевић.

У *Сегедину*, 24. августа 1893. године.

Тома Јаникијевић,
перовођа.

ЧИТУЉА.

† **Иса Ђирић** српски народни тајник, посланик на хрватском и угарском земаљском сабору, витез Франц Јосифовог ордена, декорисан орденом св. Саве III. степена, лични се кретар последња три патријарха: Прокопија, Германа и Георгија, преминуо је 2. (14.) децембра 1893. г. у својој 51. години живота, оставив за собом троје незбринуте дечице, без матери. Иса Ђирић беше у млађе доба песник, чије се песме често наилазе по српским читанкама и школским декламаторима као родољубиви примери млађем нараштају. Покојни Иса беше даровит човек и најбољи савремени познавалац наших аутономних одношаја. Нека га Бог прими у своја наручја!

† **Душан Јорговић** Народ српски изгубио је 5. (17.) децембра 1893. год. једног од најбољих и најотличнијих својих синова; изгубио је Душана Јорговића секретара у министарству домобранском и секретара кр. комесара на последњем народ. црквеном нашем сабору. Данас, кад Србин и највећом протекцијом не може да доспе ни до општинске службе, можемо у ретке случајеве рачунати то, кад који Србин из сироте куће, из учитељске породице, доспе до тако високог и угледног положаја у државној служби. У те ретке Србе можемо забележити и нашег покојног Душана Јорговића, који је и на свом највишем месту остао добар Србин, светао карактер и за то морамо оплакивати судбу своју, што нам тако ваљани синови, тако рано полазе с овог света, те не могу својим леним положајем да чине услуге и своје

роду, као што бесмо навикли на покојног Душана.

Душан Јорговић се родио у Вел. Кикинди 1852. год. и тамо је у својој колеџи и у наручја своје матери испустио своју племениту душу на уз велико саучешће целог кикиндског грађанства сахрањен 19. децембра 1893. по ст. к.

Покрај своје честитости имао је покојник наш и ванредно леп и умиљат глас, те је заносио слушаоце у цркви и у друштву и то му је, када, и отворило врата у највише кругове, те је тако лако и доспео до угледна места и положаја.

Беше и иначе добра и милостива срца, отворена карактера, те за то љубљен и поштован од другова и познаника. Лака му црна земља и вечна успомена била!

† **Марија Луцић** свршена сомборска правница и привремена учитељица у Каћу (у Бачкој), прва радост и утеха своје ојађене матери учитељице Ђурђевачке, добра и примерна ученица новосадске више девојачке и сомборске учитељске школе, преминула је 26. новембра 1893. г. у најлепше доба свога упочетог живота, тек у 18. години својој. Нека је Бог прими у рајске насладе!

† **Криштоф Бенџелац** пегдашњи диштриктски биров српског вел. кикинског диштрикта и син бившег окружног директора школског из доба треће и четврте десетине овог века, брат од срица пок. владике вршачког и рођен брат многозаслужне начелнице вел. кикиндске жен. задруге гђе Нине Петровићке, преминуо је о божићним благим днима у својој 82. години живота у Вел. Кикинди. Мир пепелу његову!

† **Др. Лаза Докић** председник министарства у краљевини Србији а бинши гувернер краља Александра I. а још пре професор на вел. школи и дворски лечник, преминуо је у Абацији, где је отишао да потражи лека својој грудној болести. Отуда је пренешен у Србију о државном трошку и уз велику почаст сахрањен. За њега и опозициони листови у Србији веле, да је био поштен човек и да је само за добро отаџбине и престола делао. Нека му је лака земља!

СЕЋАМ ТЕ СЕ...

Сећам те се, кад осмејка зоре
Зрачак мили плаветнилом плива;
Сећам те се кад се земља буди,
Свежом снагом зору да целива —
И кад песма милозвучним јеком,
Срце дахом сладости опија;
Да у нади замишљене среће,
Сред заноса куцњеве избија!

Сећам те се када вечер тиха,
Месец сјајни жудњом ишчекива;
Сећам те се кад се звезда јасна
На звездицу другу осмејкива —
И кад лахор мирисавим дахом,
Душу бону благошћу позива;
Да у миљу загрејана надом,
Жеље бајне у санку ужива!

Сећам те се, кад сунашце мило,
Топлим зраком земљицу загрева;
Сећам те се, када год ми душа
О лепоти почиње да снева —
И кад поток непрестаним шумом,
С цветићима о љубави сања;
Зажубори -- заниха се цвеће,
Па затрепти од слатког шаптања!

Крагујевац.

Сећа ћу се и кад дође доба,
Да ме смртца у чело целива;
Сећа ћу се, сећа ћу до гроба,
Тебе, мила, док ме буде жива;
Јер, кад дође — умирања мога —
Задњи часак вечног растављања,
Затрептаће измучена душа
У милини слаткога сећања!..

Милан Васић.

САВЕТ УДАВАЧИ.

(с немачког)

Драга Бранка!

Садржај твога писма, прича ми радост, срећу и миље, прича ми осећаје, који те обузели, али који се ограничили само на садашњост. Па ко се може томе противити? Та ти си вереница! Како је твоје писмо на мене утедало, о томе нека говоре следећи редци, који нека ти буду дар, у најсретнијим тренутцима од твоје пријатељице.

Из твога писма продире мисао многих младих девојака, које живе у нади, да ће венчањем постићи праву срећу, коју су толико у машти стварале, за којом су се толико заносиле; ма да се код много других о противном уверити могле.

Ти рече: наша је љубав искрена. Али то није све. Човек наилази често на многе сметње, зато их треба за рана одклонити; јер, има тренутака када и најјаче снаге подлегну истима. — Заљубљени износе врло често така својства и врлине, да мора човек да им се диви. А шта је у ствари? Та својства су често својина других, која они подражавају, но дешава се и да постоје, али у врло малој мери. Па зашто то чине? Зато, што држе, да ће тиме својој наклоности више изрази дати и сујети угодити. То су опасне ствари, јер су лаж и превара, које су у толико опасније, што ни једна страна не ће себе да призна за кривца, већ сву кривицу на другога баца.

Ти рече: „Ја морам бити сретна“ и држиш, да је и сама жеља већ довољна, па да будеш сретна. Све тежи за срећом, као да је она комад леба, или леп дан, који после ружног времена наступа.

А врло мало њих помишљају, да се права срећа постиже тек средством чврсте воље, којом се до трајне среће долази. Трајна срећа није дар небесни, она се мора стећи.

Кад бациш поглед на млад свет, који се не давно узео, посматрај их добро, јер сви изгледају да су сретни. А колико их је у истини сретних?

Узмимо онај млад свет, који је ступио у брак без сваког интереса, из чисте искрене љубави. Та њихова узајамна љубав врло је лепа, али и кратка. Њено трајање није одређено; ако се на њу не буде назило и ако се не буде подхрањивала. Љубав се може упоредити са пламеном који букне, али га брзо нестане, ако се не пази. Ослонац љубави мора бити верност, јер љубавни занос не траје дуго.

Када двоје намисле у заједници кућу да подигну, то је свакако озбиљна ствар, и њихови им одношаји налажу, да сву своју снагу употребе на то, и то ради самих себе.

Већином су обоје сретни или несретни. Где срећа престаје, почиње несрећа.

С миљем и осмехом улази љубав у срце, а жалосно плачући излази из њега. У то доба настају питања: зашто одлази?

Готово неприметно је нестало, ма да се људи ни у чем спољашње нису променули, и никакву велику несрећу претрипли. Па ипак — љубави је нестало — па зашто је и долазила, кад није остала за увек?

Кад већ дотле дође, онда обично једно друго криве, а трећи говоре: нису се разумели. Ја пак велим, криви су обоје;

најмањи неспоразум у стању је грозне и грдне последице да повуче за собом, једна реч довољна је, да створи провалу, која се све већма шири, те пропаст постане неизбежима; дочим мало најље, одма с почетка у стању је опет све да изравна.

Зато сиречи и најмању несугласност, имај свагда чврсту вољу, да је угушиш, пре него што је и један дан прошао. Испитај поштено твоју савест, имај свагда твоје погрешке на уму, пре него што си мужа (твога) окривила. Признај слободно неправду, коју си му нанела, лати се измире, све и ако се у праву налазиш. Немој тражити правде детињасто пркосећи, или, што је још горе, плачући, јер то ће те понизити у очима мужевљевим све ако ти и понусти.

Не чини пребацавања и злоупотребе, јер то утиче као отровна материја, која руши поверење и сиречава, да се брачна срећа развије.

Његов позив нека ти не буде стран, гледај и сама да имаш у њему удела, али само у толико, у колико му то годи. Будеш ли делала његове интересе, то ћеш знати ценити његову снагу и време, које на њих употреби, а уједно не ћеш од њега тражити или му замерати, што не може сво време с тобом да проводи.

Саме околности човека таке су, да није у стању поред сталног занимања и кућевну брину да води, зато је позвана жена, па и н ша нар. пословица врло лепо говори о вредним домаћицама: Не стоји кућа на земљи него на жени.

Жену треба да занимају сва домаћа питања, од највећег, па до најмањег, (тако) да мужу, када кући дође, ничим не смета. Пази, да потребе одговарају стању, да не би касније у искушењу дошла и то с тога, што муж неће да ти одбије жељу, или што се не разуме у вођењу куће. Буди у свему најљива, омили му кућу, научи га, да с' радошћу па кућу мисли, начини, да му повратак дома као нека свечаност изгледа, коју он радосно похађа. Буди спремна, да по његовој жељи свагда проведете неколико тренутака. Не мучи га са питањима, не тражи, да ти не-

прекидно о љубави говори, јер можеш противно постићи.

Не избегавај свет. Дружи се са светом, јер то човечанство од тебе изускује. Као члан друштва мораш да се привикнеш његовим навикама, само пази на то, да те навике не буду штетљиве, или да овладана некима, не заборавиш на кућу, јер тај заборав можеш скупо платити.

Уверена сам, да ћеш помислити: велико је бreme и одговорност, која ће на мене пасти; — није велика, али ипак довољна, и то из престога узрока: јер брачна срећа већма почива у рукама жене, него човека. Она једина влада са небројеним променама, из којих је домаће задовољство сложено.

Не тражи жртве, али је прими, када ти је он пружа, она срећи обоје, она чини, да жена постаје благодарна, а човек задовољан, јер осећа, да је своје самољубље њој за љубав прегорео. Један знаменит човек поделио је љубав на противну, упоредну и заједничку. Ако муж и жена одма с почетка не теже једној цели, то ће њихово стање бити не издржљиво. Веза их боли, једно другом постаје несносно, и пребацује, што је тако. Место у заједници да раде, њихов одношај постаје непријатељски и могу се за најнесретније сматрати.

Многи опет, ма да им заједнички живот ничега не пружа, опет издржљиво трпе, и живе у заједници. Пређашње наклоности је нестало и то разуме се зато, што или није имала корена, или што није довољно негована.

Дај Боже, да твој брак међу оне спада, где муж и жена једној цели теже, једно за друго живе, једно другом непријатности уклања, тегобе олакшава, и тиме хоће, да покаже своју узајмну љубав.

Из „он“ и „ја“ постало је „ми“, у тој речи, која толико срећи, у њој почива снага брака. Две воље у једну спојити, јесте моћан бранилац против најжешћих нападаја.

Овако чврстом љубави спојени, знаће сваку беду и непријатност сносити. У овако љубећим се срцима наћиће и најмања радост одзива.

Па како се постиже овака срећа?

Не богатством не формалним пошто-вањем, већ што су им цели, намере, па и сами радови једни исти, које они једнако теже да остваре.

Имај чврсту вољу и оваке угледе, па

ћеш после више година слободно моћи рећи: Ја сам сретна и други су са мном сретни.

То ти жели твоја пријатељица.

Ниш. 20. новембра 1893.

Заторка.

Позив на претплату.

С овим бројем улазимо у IX. годину нашег листа

Као што се види, нисмо на њему ништа изменили ни у облику, ни у садржини, па ни у цени. Оставили смо све по старом, да се види још за једну годину дана, хоће ли нам остати верни скупљачи, претплатници и сарадници, па тек по томе межемо мислити на чешће издавање листа, или на умножавање његове садржине, па наравно и претплате.

Молимо, дакле, све наше дојакошње скупљаче и скупљачице, као и поједине претплатнике, да нас и за ову 1894. годину потпомогну својим трудом и претплатом; а ми их уверавамо, да ћемо се од своје стране потрудити, да нам лист буде што пунији лепе поуке, добре забаве и разноврсније садржине; а то ћемо моћи лако постићи, јер нам се пријавило поред досадањих сараденика, леп број нових и одличних сарадника, који с нама заједно теже, да овај лист продре што дубље у све слојеве народа нашег и да расветљује и најзабаченије кутове народне; а по својој маленој цени може то лако бити, само треба људи, који ће се потрудити да за иђу дубље у народ и да рекну по коју добру реч за лист, а за то су најпозваније и најугодније саме миле Српкиње, јер њима је и намењен овај лист.

Цена је листу за целу годину: 1 фор., за Србију 2½ динара, а за све друге земље ван Аустро-Угарске, Босне и Херцеговине: 1 фор. 20 н. и плаћа се у напред за целу годину. Претплатници из Србије, могу своју претплату слати и књижари Велимира Валожича у Београд а могу и управо на уредништво овог листа.

Овај 1. број шаљемо свима лањским претплатницима, који се још нису одазвали претплатом, па који не намеравају држати

даље листа, молимо, да нам га одмах поврате са својом адресом, да се знамо равати. Нека напишу на адресу горе само реч „retour“ па нека врате пошти, без икакве наплате.

Напомена. Јављамо пријатељима, да имамо на расположењу потпуне примерке нашег листа од године 1887. (II. година) 28 примерака, од год 1888. (III. год.): 30 примерака; од године 1889 (IV. год.) 14 примерака; од год: 1892. (VII. год.) 40 примерака и од године 1893. (VIII год.) 11 примерака. Од год. 1886. или I. и од године 1891. или VI. нема ни једног потпуног примерка. Ко би дакле желео да набави од ових листова по један примерак, уступићемо по спуштеној цени од 75 н. или 2 динара уз нашу поштарину.

Ако коме не достаје по који број нашег листа од лане и прошлих година, може рекламвати још у течају јануара месеца, па ћемо му послати, а доцније ћемо уништити све прекобројне бројеве. Наш се лист може лепо и корисно употребити за премије одраслијим Српкињама, које су и тако врло оскудне у озбиљнијој и поучној српској литератури.

У Новом Саду 1. јануара 1894.

Уредништво.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Племените душе овдашњих грађана благородног г. Ђуре Димитријевића и врле супруге му г. Ленке, показаше и опет, да им срца, у овим по њих тужним данима, од када своје јединце Божидара изгубише, једино за српском сирочади куцају. Није давно било, када су за успомену свога јединчета, фонд ове задруге од 50 фор. а. вр. умножили. Сада пак пошто је наступила зима, с тише се оvd. сироте српске деце и подарише овдашњој добротворној задрузи Српкиња 10 фор, а вр. словом десет форината са жељом, да се исти новац на одело сироте школске српске деце употреби.

На овом племенитом дару благород. г. Ђуре Димитријевића и врле супруге му г. Ленке, нека је од стране ове задруге овим путем најтоплија благодарност изречена. Бог нека Вас

утешити у преголемој тузи Вашој, а дела милости, која сиротињи српској чините, нека Вам буду као мелем ојађеним душама Вашим.

Из седнице управног одбора Меленачке добротворне задруге Српкиња, држане у Меленци 24. октобра (5. новембра) 1893.

Паја Таназевић Катинка пл. Трифунац
тајник. председник.

ЗАХВАЛА.

Задруга Српкиња Меленкиња добила је у особама Миле и господина Милана Маркуша велике добротворе. Дарежљива рука њихова поклонила је фонду ове задруге 90 фор., те тим племенитим делом не само да су умножили сретства задругина, да своју племениту сврху што боље достићи може, него су је осоколили на даљи рад, пружајући овим лепим делом довољно доказа, да задруга наша одговара својој задаћи.

У данашњим данима када смо упућени ли једно на другог, да што више дижемо заводе, чија је племенита намера: да негују и бране српску нејач, младе Српкиње и Српкиње, уздицу народну и сваку српску мисао буде и унапређују, овакова узорита дела достојна су највеће похвале.

Наше задруге добиле су облигатним уважањем дечијих забавишта још једну велику задаћу: на њима лежи да помоћу српских црквених и политичких општина спрече и не допусте да српска деца црпе прву душевну храну из туђих уста, туђим језиком, а да дотле дође, то могу допринети само овакова лепа и племенита дела, као што је дело госпође и господина Миле и Милана Маркуша. Нека госпођа и господин Мила и Милан Маркуш на оваковом лепој дару приме ову малу захвалу задруге Српкиња Меленкиња, која им у име Српчаци кличе по стотину пута: Живели! Да Бог да хиљадиле се такови родољуби.

У Меленци 14. (26.) новембра 1893. год.

Софија Чокерлијан
потпредседница.

Даринка Брадаровићева
зам. перовође.

НОВЕ КЊИГЕ.

„Seltenerere Formen der Tabes dorsalis und Verhalten der Patellarschuenreflexe bei Tabes cervicalis nebst statistischen Verhältnissen der an der medic. Klinik in Zürich während der Jahre 1883—1893 vorgekommenen Tabesfälle“. Докторска расправа на циришком свеучилишту дра Марије Вучетића рођ. Прита, из Панчева данашње док-

торке у Шапцу са две табеле у боји. Беч. Издање Јосифа Шафара 1893. Посвећено својој матери. Нема цене.

Über den Apherapentischen Werth von Methylanblau bei Malaria од Др. Николе Вучетића бившег митровачког, сад шабачког доктора. Беч. Издање пишчево, штампа R. Spies & Com. Wien. Препштампано из Бечког општег медицинског листа, XXXVIII година 1893. Нема цене.

Брила. Песме од Јулке Јовице — Стратимировић. Земун. Штампарија Јове Карамате 1893. Нема цене. Рецензију ћемо донети у идучем броју.

Задужбина. Спевео Милорад П. Шапчанин. Награђено Задужином Илије М. Коларца. У Новом Саду. Издање и штампе А. Пајевића, 1893. Цена 40 нов.

Ђорђе Стивнсен (George Stephenson) створио гвоздених путева и локомотива. Слика из живота За народ написао В. О. Хорн, превео Андрија М. Матић гимн. професор, са четир слике. У Нов. Саду. Издавачка књижарница и штампарија А. Пајевића 1893. Цена 30 н.

Предраг и Ненад. Приповетка из прошлости за турских времена. Српски приповедио: Голубан. Цена 30 нов. или 70 пара дин. У Сомбору. Издање књижарнице Миливоја Карашевића 1893.

ИСПРАВАК.

Књигу „Домаћи Веније“, коју смо у последњем броју нашег листа од прошле године, оценили, није писала наша сарадница Даница, из Кикинде Даница Чакловић из Панчева.

ОДГОВОРИ.

Гђици К. Ц. Чачак. Слаћемо радо на Вашу читалачку заједницу бесплатно 1 примерак, само молимо, да нам означите тачно адресу, да не оде лист у непозване руке. Молимо за Вашу нову адресу. Поздрав!

Гђи Катинки Р. Стојковића Т. Бечеј. Примили смо послату претплату за 9 Ваших претплатница и лепа Вам хвала! Радујемо се Вашем одушевљењу; бодрите се, не клоните, будућност је Ваша. Ургирајте Вашиг перовођу, да нам се ове године чешће јавља с извештајима о Вашем раду. Поздрав свима!

Приправничком друштву „Искра“ у Петрињи. Радо ћемо Вам слати бесплатно лист; ал онда се надамо, да ћете као будући учитељи, у своје време, крчити пута и нашој речи у своме кругу. Спремајте се озбиљно за свети позив, јер времена су озбиљна а много се од Вас тражи и очекује. Нек Вам је сретан почетак!

Загорки у Нишу. Хвала на пажњи. Молимо за адресу, па да Вам шаљемо лист. Поздрав!